

Kees Romijn, voorzitter LTO Nederland afdeling melkveehouderij

“Denk mee met de melkveehouders”

De melkveehouderij zal met sprongen groeien. Dat voorspelt Kees Romijn, voorzitter van de afdeling melkveehouderij binnen LTO Nederland. Die groei maakt van de melkveehouder meer manager, die behoefte heeft aan goede advisering en afspraken over de ruwvoerteelt. Met kansen voor de loonwerker, die net als de dierenarts bij de diergezondheid de adviseur moet zijn voor een gezonde en vooral goede ruwvoerteelt.

De plaats voor het gesprek is zeer klassiek: aan de keukentafel in de eenvoudige woning voor het bedrijf in het Zuidhollandse Langerak. Alleen het pak verradt dat we hier met een echte vergaderboer van doen hebben. Net terug uit Den Haag en straks gastheer voor een groep Franse directeurs van agrarische ondernemingen die komen kijken op een modern Nederlands melkveebedrijf. Want dat is het bedrijf in zekere zin ook wel. Met twee melkrobots, een stal die nog ongeveer 70 plaatsen heeft om verder te groeien, een medewerker en dus een ruimte om gasten te ontvangen.

Het bedrijf van Kees Romijn, in het dagelijks leven vooral voorzitter van de vakgroep melkveehouderij van LTO Nederland, staat echter ook model voor het gemiddelde bedrijf. Geen dure nieuwe stal, maar een stuk nieuwbouw dat tegen de oude stal is aangezet. Daar wordt inmiddels wel een nieuwe ruimte klaargemaakt om een nieuwe en vooral grotere melktank te plaatsen. Net als de andere Nederlandse veehouders wil hij namelijk klaar zijn voor 1 april, het moment dat de veehouders weer de spreekwoordelijke wei in mogen. Geen beklemming meer van het melkquotum, maar ruimte voor groei.

Die groei zal er zeker komen, voorspelt Romijn. “Op termijn zal er zeker twintig procent melk bij komen. In combinatie met de continue sanering, die volgens mij gewoon doorgaat, betekent dit dat bedrijven in vijftien jaar opnieuw in omvang zullen ver-

dubbelen”, voorspelt hij. De komende jaren zal die groei deels in kleine stappen gaan, omdat veel boeren die nu tot de groep bedrijven zonder opvolger behoren gewoon lekker gaan melken. “Die hebben hun bedrijf aangehouden omdat ze van het werk houden en nu nog een aantal jaar zonder quotum willen melken. Gewoon voor het plezier. Die kunnen nu ook nog groeien door gewoon efficiënter te werken met hogere producties en wat meer koeien per hectare.”

Daar tegenover staan volgens Romijn de bedrijven die met grote sprongen vooruit zullen gaan. De bedrijven die in nieuwe stallen investeren of hebben geïnvesteerd en deze direct helemaal vol zetten. “Bij die bedrijven zullen grote veranderingen plaatsvinden, want een melkveehouder die zo snel groeit, moet veel meer ondernemer zijn. Die heeft al zijn aandacht nodig om die schaal sprong te managen. Daar liggen kansen voor loonwerkers, want op die bedrijven is veel minder tijd voor het landwerk, terwijl de groeiende melkproductie het juist nodig maakt om meer en beter ruwvoer van eigen land te halen.”

Verantwoordelijkheid nemen

Juist bij die groeiende melkveehouders is voor loonwerkers ruimte om het anders aan te pakken, voorziet Romijn. “Probeer als ondernemer de verantwoordelijkheid te nemen voor de hele ruwvoerteelt, waarbij je ervoor zorgt dat er veel en goed voer in de kuil komt. Dat past bij de nieuwe tijd, waarin veehouders moeten proberen met steeds minder meststoffen een hogere opbrengst te halen. Als specialist moet je daarop kunnen inspelen.”

Hij vergelijkt de rol van de loonwerker met die van de dierenarts. “De dierenarts is de specialist diergezondheid die op het bedrijf komt en adviezen geeft. Zo moet de loonwerker ook als specialist ruwvoerteelt op het bedrijf komen en samen met de ondernemer zoeken naar mogelijkheden om dat zo goed mogelijk te doen.”

De komst van de Kringloopwijzer zal de loonwerker daarin extra mogelijkheden geven, voorspelt Romijn. “Melkveeouders krijgen dan de ruimte om bij een efficiënte bedrijfsvoering meer mest op eigen grond af te zetten. Als dat systeem draait,

Mestfraude schaadt melkveehouderij

Grote moeite heeft Romijn met de mestfraude die de afgelopen jaren meermaals is geconstateerd, waarbij hij onmiddellijk beseft dat ook de sector die hij vertegenwoordigt boter op het hoofd heeft. “Want als er zwarte mest is, moet er ook een boer zijn die het afneemt”, zegt hij. Wat hem betreft neemt de sector zelf meer initiatieven om dat tegen te gaan. “Het is namelijk voor de melkveehouderij zeer schadelijk. Niet voor niets hebben we in het stroomgebied van de Maas nu strengere normen. Dat heeft daar alles mee te maken. Brussel is daarover zeer kritisch en dat kan ons straks niet alleen de derogatie kosten, maar ook de mogelijkheden om naar meer bedrijfsspecifieke normen te gaan. Terwijl juist dat de ruimte moet geven aan goede ondernemers om meer voer van eigen land te halen.”

zullen melkveehouders willen weten hoeveel er van een perceel komt en ook welke kwaliteit dat heeft. Weegsystemen - en later wellicht sensoren om de kwaliteit te meten - bieden dan de mogelijkheid om als loonwerker het verschil te maken, maar dan zul je wel moeten investeren."

Veel zelf doen

Zelf is Romijn op dit gebied niet het voorbeeld dat de loonwerksector zich zou wensen. Veel werk doet de ondernemer namelijk zelf. Met een goede reden, betoogt hij. "Omdat ik zo veel van huis ben, heb ik een medewerker voor alle dagelijkse klusjes, zoals voeren, schoonzetten en de veeverzorging. Maar om het leuk te houden, moet je ook trekkerwerk hebben, anders hou je die jongens niet vast." Het betekent dat hij een op-raapwagen heeft, een trekker om vast te rijden en alle andere machines. Daarom doet hij ook het slootwerk zelf. "Ik heb hier zeker dertig kilometer slootkant. Dat is werk dat mooi past, omdat je er weken de tijd voor hebt."

Hoewel er ook een mesttank op het bedrijf is, wordt het grootste deel van de bemesting wel uitbesteed. "Daar zie je dat de loonwerker al onmisbaar is, want met de sleepslang heb je een groot voordeel ten opzichte van een mesttank. In het voorjaar kun je bij de eerste gift het land in met veel minder kans op structuurschade en geef je de mest als het nodig is. Na de eerste snede heb je met de sleepslang het grote voordeel dat je veel meer water mee kunt geven, wat de benutting sterk verbetert. Een voordeel nu je de productie zo hard nodig hebt."

Op zijn eigen bedrijf wordt vaak ook de derde snede nog bemest met het sleepslangstelsel. "Daar werken we echt naar toe door met grote blokken te werken, zodat het ook voor de

loonwerker de moeite is om telkens te komen", legt hij uit. Die rol bij de bemesting zal de komende jaren zeker groeien, verwacht Romijn. "Door de strengere normen wordt het steeds belangrijker om stikstof en fosfaat in de juiste hoeveelheden aan te bieden. Ik verwacht dan ook dat we naar systemen gaan waarbij de loonwerker de mest bewerkt, bijvoorbeeld door mestscheiding, en zorgt dat we de mest op het bedrijf maximaal benutten, zodat er zo min mogelijk hoeft te worden afgevoerd. De derde snede zou je dan met de dunne fosfaat-arme fractie kunnen bemesten om zoveel mogelijk stikstof van eigen land te kunnen inzetten."

Transport zal toenemen

Hoewel de Melkveewet nog precies ingevuld moet worden, zal dat niet veel veranderen aan de werkwijze, denkt Romijn. "Heel veel bedrijven zullen straks binnen de norm van de grondgebondenheid vallen en dus kunnen groeien. Het enige is dat ze dan een deel van de mest moeten afvoeren, maar ook dat biedt kansen voor de loonwerker."

Hij voorziet wel dat de Melkveewet zal leiden tot meer grond op afstand. "Bedrijven zullen grond aankopen of huren om plaatsingsruimte te hebben. Daar zal dan niet alleen mest naar toe moeten, maar wat daar groeit, zal ook terug gaan. Het kan betekenen dat de vraag naar transport toeneemt. Dat kan zijn door met silagewagens over grotere afstand te rijden, maar het kan ook zijn dat dan wordt gekozen voor bijvoorbeeld balen, omdat je dan efficiënter kunt vervoeren."

Het hele effect van die operatie zal zijn dat er een hardere strijd komt om de beschikbare plaatsingsruimte van mest, denkt hij. "Dat gevecht om de ruimte is er nu al, alleen hoeft de melkvee-

De kringloopwijzer kan bedrijven extra bemestingsruimte geven. Daar moeten bedrijven op inspelen.

VOL VERTROUWEN

houderij nu nog maar tien procent van de mest af te zetten. Dat zal op termijn zeker oplopen naar vijftien procent, maar dat is nog maar een klein deel van de mest”, aldus Romijn. Hij verwacht dat dit voor de melkveehouderij geen probleem zal zijn. “Uiteindelijk gaat het er dan om wie het meeste kan betalen. De economisch sterkste sector wint en dan is de melkveehouderij voorlopig nog in het voordeel.”

Kwaliteit levert waardering op

Zorgen zijn er bij Romijn momenteel wel over de daling van de melkprijs, die nu al tien cent lager ligt dan een jaar geleden. “Op bedrijven van één miljoen kilogram melk - en dat zijn er al veel - gaat het dan wel om bijna tienduizend euro per maand. Voor de hele veehouderijsector, die ongeveer één miljard kilogram melk per maand levert, betekent dit dat er 100 miljoen euro minder binnen komt. Dankzij de afgelopen anderhalf jaar met een hoge melkprijs is er gelukkig een buffer, maar die is op deze manier snel weer op”, stelt Romijn vast. De prijsdaling

is een voorschot op de situatie die straks zal ontstaan, denkt Romijn. “Door het vrijere aanbod krijgen we veel meer prijschommelingen. Daar zullen bedrijven rekening mee moeten houden.”

Voor de loonwerker betekent het dat de prijs de komende tijd weer meer dan ooit onder het vergrootglas zal liggen. Dat hoort bij de concurrentie die er altijd is, iets waar Romijn zich niet druk om maakt. “Het houdt de ondernemers scherp en het is aan hen om zich te onderscheiden. Door meer aan nazorg te doen en vooral te zorgen voor kwaliteit. Want als je kwaliteit levert en dat ook weet te verkopen, krijg je ook de waardering.” Voor loonwerkers is het volgens hem vooral belangrijk welke prijs de melkveehouder krijgt. “Want een sector die groeit en bloeit, heeft ook ruimte om anderen te waarderen. Dan is de prijs veel minder belangrijk.”

TEKST & FOTO'S: **Toon van der Stok**